

คนไทยกับจิตสำนึกทางด้านจริยธรรม

เพื่อการบริหารการจัดการที่ดี

: ต้อนรับปอเมซิ่ง ไทยแลนด์

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิทธิชัย ดันศรีสกุล

บทนำ

สภาพสังคมไทยในปัจจุบัน นอกจากจะตกต่ำทางด้านเศรษฐกิจแล้ว ยังตกต่ำทางด้านจิตใจด้วย พนักงาน นักธุรกิจ ผู้บริหาร ข้าราชการ ที่ยังขาดจิตสำนึกในเรื่องของความซื่อสัตย์สุจริต แนวโน้มสังคมที่หลงใหลผู้มีเงินและอำนาจ ให้หันมาวิเคราะห์ตัวเองและสังคมรอบนอกด้วยหลักธรรม จากรูปแบบของพฤติกรรมปัจเจกบุคคล

ไทยเป็นประเทศที่ได้ชื่อว่าผู้คนมีน้ำใจดี มีอัธยาศัยทั้งดงามมาแต่โบราณ ชาวไทยได้พยายามดำรงไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีอันดี หรือแม้แต่ในประเทศไทยมีของดีในแต่ละ

จังหวัดให้สมเป็นปี AMAZING THAILAND เราจะได้เห็นได้จากประเพณีสงกรานต์ที่ลูกหลานไทยอวยพร รดน้ำดำหัวให้แก่ผู้ใหญ่ที่ควรเคารพ ประเพณีที่ถูกที่ควรก็คือรดด้วยน้ำสะอาด มีกลิ่นหอม เพียงรดลงบนฝ่ามือหรือไหลของท่านเพียงเล็กน้อย (ไม่ใช่สาดกันโครม ๆ ด้วยความสนุกสนานเท่านั้น) ปัจจุบันชาวต่างประเทศที่เขาเข้ามาเยี่ยมเยือนประเทศไทยที่ยังคงติดใจประเทศไทยไม่รู้ลืม เขามีสิ่งประทับใจ ๒ อย่าง ประการแรกก็คือ ผลไม้ไทยที่มีให้เลือกมากมาย ราคาก็ไม่แพงรสชาติดี ประการที่สองคนไทยเป็นคนมีสัมมา

* อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต : D.P.A. (Public Administration) Centro Escolar University, Philippines.

การวะ การไหวด้วยความมั่งคั่ง บ่งบอกถึงวัฒนธรรมที่ดีของไทย เมืองไทยมีyim ไปไหนมาไหนถ้ามีความสุขสบายใจ และมองคนรอบข้างในแง่ดี เมืองไทยจึงเป็นดินแดนแห่งการยิ้ม มองแล้วสบายใจ แต่ปัจจุบัน การมีสัมมาคารวะ ความเคารพนบนอบผู้ใหญ่ กำลังจะเลือนหายไป ภาพเหล่านี้ถูกเปลี่ยนไปตามกาลเวลา ผู้เป็นบุตรธิดาไม่สนใจต่อบิดามารดา ศิษย์ไม่ให้ความเคารพแก่ผู้เป็นครูบาอาจารย์ของตน ผู้เขียนจึงขอยกหน้าที่ของคน (พระพิมลธรรม (ช้อย) ฐานะทัตตมหาเถระ, ๒๕๑๒ : ๘-๑๐) มาเป็นตัวอย่าง หน้าที่ของบุตรธิดาต้องรู้จักอุปถัมภ์บิดามารดา ตั้งใจศึกษาหาความรู้ ละความชั่วประพฤติดี จะเห็นได้ว่าไม่ใช่แต่จะตอบแทนคุณบิดามารดาด้วยการเลี้ยงดูเสมอไป ยังจะต้องหล่อเลี้ยงน้ำใจท่านด้วย ให้ได้รับความชื่นบานอยู่เป็นนิตย์ ส่วนศิษย์นั้นคู่กับอาจารย์ มีหน้าที่เกี่ยวข้องกัน คือ การตั้งใจเรียนและรับศิลปที่ครูอาจารย์ประสาทวิชาให้โดยเคารพ การเคารพเป็นองค์สำคัญในการเรียน ถ้าขาดคุณข้อนั้นการเรียนจะไม่สำเร็จ การเคารพเป็นการดูดีมีน้ำใจกัน แม้จะสำเร็จการศึกษาไปแล้ว แต่ความเป็นศิษย์และครูอาจารย์ยังคงอยู่ สมควรตอบแทนท่าน ไปแสดงคารวะตามวันเวลาอันควร ผู้ไม่เคารพในครูอาจารย์ โดยถือเอาเปรียบเอาแต่ได้ เข้าใจว่าเสียค่าวิชาแล้วจะมาเอาบุญคุณอะไรกันอีก เช่นนี้เป็นลักษณะของคนชั่ว ลบหลู่บุญคุณท่าน วิชาที่ได้มีแต่เสื่อมไม่เจริญ

เมื่อท่านผู้อ่านได้ติดตามข่าวทางหนังสือพิมพ์อยู่เป็นประจำท่านจะเห็นว่า ข่าวที่เกิดขึ้นในบริษัท ในหน่วยงานต่างๆ จะมีข่าวที่นับวันก็จะเพิ่มความรุนแรงมากขึ้น ข่าวการโกงกัน ข่าวการฆ่ากัน ข่าวอุบัติเหตุ หรือข่าวนักศึกษาสอบเอ็นทรานซ์ถูกจับได้ว่าทุจริตในการสอบด้วยเครื่องมือสื่อสารที่แต่ละปีจะถูกพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ แม้แต่ในหน่วยงานของรัฐไปกระทั่งเป็นการทุจริตของนักการเมือง อย่างเช่นคดีป่าสาละวิน สิ่งที่น่าประหลาดใจเห็นนั้น เป็นเรื่องขาดความซื่อสัตย์สุจริต (สมพร เทพสิทธา ๒๕๔๐ : ๕๘-๖๗) และผลที่ได้รับนั้นมี

หลากหลาย คือติดคุกติดตะรางบ้าง บ้างก็ถูกเพื่อนข่มเหงหรือถูกถอดถอนออกจากตำแหน่ง เป็นเหตุของความเสียหายชื่อเสียงเกียรติยศ ถ้าประเทศชาติของเรามีแต่การประพฤติดีมิชอบขาดความซื่อสัตย์มีแต่คนหลอกลวง ประเทศชาติจะไม่เจริญ เรื่องของคนร่วมกันโกง (ประเวศ วสี: ๒๕๔๑) เป็นสิ่งตรงกันข้ามกับร่วมมือกันทำความดี คนที่ร่วมกันโกงส่วนมากจะมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบต่อส่วนรวมของคนทั้งชาติ แต่กลับไม่ได้เป็นเช่นนั้น ที่เป็นเช่นนี้เพราะพวกเขาไม่มีจิตสำนึกที่ดีในการรับผิดชอบต่อชาติ ไม่ได้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม จึงกระทำผิดอย่างไม่ละอายใจ จากพระบรมราโชวาทที่ได้ทรงพระราชทานแก่ข้าราชการพลเรือนมีใจความว่า **"ในการปฏิบัติราชการขอให้ยึดคิดถึงบำเหน็จรางวัลหรือผลประโยชน์ให้น้อย ขอให้ถือว่าการทำงานหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์เป็นทั้งรางวัลและประโยชน์อย่างประเสริฐ จะทำให้บ้านเมืองไทยของ**

เราอยู่เย็นเป็นสุขและมั่นคง” ซึ่งจะทำให้คนมีส่วนประกอบโดยพื้นฐานของความมีจิตใจดี มีชีวิตการทำงานในสังคมที่สมบูรณ์

สังคมไทยในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไป กลับยกย่องคนมีเงิน มีตำแหน่ง มีชื่อเสียง มีอำนาจวาสนา แม้ว่าคนเหล่านั้นจะได้เงินมาโดยทุจริต และประพฤติผิดศีลธรรม ดังที่พระธรรมปิฎก (ประยุตฺต ปุญฺตฺโต) เขียนไว้ในหนังสือ พัฒนาวัฒนธรรมในสังคมไทยว่า สภาพคนไทยมี ๓ ลักษณะด้วยกัน ได้แก่ มองแคบ คิดใกล้ และไม่ต่ำ

มองแคบ หมายถึงมองแต่ภายในหมู่พวกเราเอง มองไม่เห็นปัญหาของมนุษยชาติ ปัญหาของโลก มีศักยภาพต่ำในการแก้ไข ปัญหาและสร้างสรรค์อารยธรรมโลก

คิดใกล้ หมายถึงคอยรอ คอยตามรับจากเขา ไม่เคยคิดก้าวหน้าไกลออกไปว่าจะสร้างสรรค์สิ่งดีงามหรืออารยธรรมโลกได้บ้าง

ไม่ต่ำ หมายถึงหวังแต่ลาภ ยศ มั่งจะหาวัตถุมารุงบำเรอความสุขของตน ลุ่มหลงมัวเมา เพลิดเพลินติดอยู่ในการเสพอารมณ์

วิเคราะห์ตัวเองหาทางแก้ไขเบื้องต้น (อ้างถึงพระพิมลธรรม : วิเคราะห์ตัวเองเป็นประเสริฐ หน้า ๑๐๗-๑๐๙) หนังสือจริยาชีวิต

โดยปกตินิสัยของคนทั่วไป ชอบสนใจในเรื่องของคนอื่นเสียจนลืมตัวเอง ไม่รู้ว่าตัวเองมีข้อดี ข้อเสีย เช่นไร ขอให้ท่านหามุมสงบ (ที่ใดก็ได้ที่ท่านพอใจ) สักแห่งตั้งสตินึกทบทวนสิ่งต่าง ๆ อีกครั้ง จะมีคำถามบางประโยคพอ

ที่จะเป็นตัวอย่างให้ท่านได้เข้าใจ

๑. ตัวเรายังคงแสวงหาความรู้ที่มีประโยชน์อยู่หรือไม่

๒. ถามตัวเองว่า อะไรคือเป้าหมายของชีวิตของเรา

๓. ถ้าชีวิตมีอุปสรรค เราจะเผชิญกับอุปสรรคเหล่านี้ได้อีกนาน

๔. ประสาทของเรายังปกติอยู่หรือไม่

๕. ในยุค IMF นี้เราจะงดซื้อหาสิ่งฟุ่มเฟือยในชีวิตได้หรือไม่

๖. ปัจจุบันนี้เราได้ทำอะไรสำเร็จเป็นชิ้นเป็นอันบ้างหรือไม่

๗. ถ้าเราจะตัดสินใจต่อเรื่อง (สมมุติว่าเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับพนักงาน/ลูกน้อง ของเรา) เราได้กระทำหรือตัดสินใจอย่างสุจริตใจเปิดเผยหรือยุติธรรมดีแล้วหรือไม่

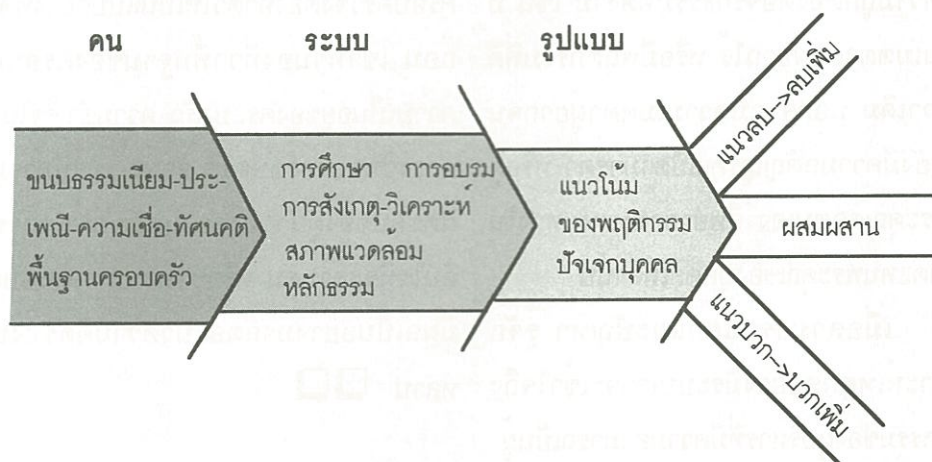
ตัวของเรามักจะสนใจต่อสิ่งภายนอก ไม่ได้ให้ความสนใจตัวเอง กลับไปให้ความสนใจผู้อื่น และมักจะมองข้อเสียของคนอื่นมากกว่าที่จะมองข้อดี การบริหารในแง่มุมของการขัดเกลาหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง ในทางที่ดี จึงสมควรหันกลับมามองตัวเอง ผึกฝนในการวิเคราะห์ตัวเอง ผู้เขียนขอยกประสบการณ์มาอ้างอิง เมื่อเกิดความขัดแย้งกับเพื่อนร่วมงาน ถึงขนาดมีปากเสียงกัน มีการต่อว่ากันและมองหน้ากันไม่ติด ผู้เขียนพยายามวิเคราะห์ตนเองว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หรือที่ได้กระทำไปเช่นนั้น ใครเป็นผู้ผิดและเรื่องมันเกิดขึ้นมาจากสาเหตุอันใด ผู้เขียนพยายามคิดหาวิธีการต่าง ๆ เมื่อใคร่ตรองอย่างรอบคอบ

จึงได้แน่ใจว่า ใครเป็นต้นเหตุของปัญหา แต่ที่สำคัญประการหนึ่งนั้นหมายถึงจิตสำนึกที่เป็นกลาง ในการพิจารณาใคร่ครวญสิ่งต่าง ๆ เราต้องมีความสำนึกว่าถ้าเราเป็นผู้ผิด เราก็พร้อมที่จะกล่าวคำขอโทษต่อเพื่อนร่วมงานได้เสมอ ไม่เป็นการวิเคราะห์แบบเข้าข้างตัวเอง การวิเคราะห์อย่างนี้จะต้องใช้ความสงบแล้วหันกลับมามองตัวเอง แล้วท่านจะได้คำตอบที่แท้จริง

การบริหารภายในหน่วยงานผสมผสานหลักธรรม การบริหารในหน่วยงานทั้งในภาครัฐบาล รัฐวิสาหกิจและเอกชน ผู้บริหารจะต้องใช้การประสานงานในทุกระดับและพยายามจะจัดปัญหาหรืออุปสรรคทั้งไป เพื่อให้การปฏิบัติของทุกกิจกรรมลื่นไหลได้สะดวก ในการบริหารทีมงานหรือทำงานเป็นทีม ต้องไม่มีการแบ่งเขา แบ่งเรา พยายามให้กำลังใจ

ลูกน้อง ให้ความเมตตาต่อทุกคนทัดเทียมกัน (พระโพธิญาณเถระ (ชา สุภักโท), ม.ป.ป. : ๓๒-๒๔) การกระทำเช่นนี้ แสดงให้เห็นว่าท่านได้ละทิฐิ (ความมีตัวตน) ของท่านได้แล้ว ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง หรือแม้แต่ผู้ได้บังคับบัญชาที่มีตำแหน่งต่ำกว่าท่าน ท่านก็สามารถแสดงความเคารพได้สนิทใจ ไม่ยึดถือความอาวุโสของคน แต่มองลึกลงไปในตัวบุคคลเป็นหลักว่าเป็นคนดี ควรแก่การยกย่องเพียงใด

พฤติกรรมของแต่ละบุคคลย่อมมาจากพื้นฐานที่แตกต่างกัน พื้นฐานครอบครัวที่ยากจน หรือร่ำรวย มาจากผู้นำครอบครัวเป็นหลัก การซึมซับลักษณะนิสัยของผู้นำครอบครัว รวมครอบครัวไปถึงแนวความคิดและขนบธรรมเนียมประเพณี ผ่านไปสู่ระบบการศึกษา โดยได้รับหลักการ แนวคิดทฤษฎีต่างๆ พัฒนาเข้าสู่การปรับตัว การฝึกอบรม การได้

รูปแบบของพฤติกรรมปัจเจกบุคคลในแง่มุมต่าง ๆ

รับประสบการณ์จากการทำงาน การวิเคราะห์ เหตุและผล นำไปสู่การวิวัฒนาการทางจิตใจ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ๓ ลักษณะ

พฤติกรรมแนวลบ พฤติกรรมแนวลบ และพฤติกรรมแบบผสมผสานระหว่างแนวลบและแนวลบ

พฤติกรรมแนวลบ หมายถึงพฤติกรรมหรือการกระทำของแต่ละคนในรูปแบบที่ไม่สมบูรณ์ ไม่ถูกต้อง ขัดต่อระเบียบและศีลธรรมอันดี เช่น มีจิตริษยา เมื่อผู้อื่นได้ดีกว่าตนหรือมีความอยากได้ของผู้อื่น อาจมีการขอเพื่อจะได้สิ่งของนั้นๆ หรือพฤติกรรม ที่แย่งไปกว่านั้น นอกจากจะไม่ขอแล้วยังจะตั้งใจ (ขโมย) เพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ตัวเองต้องการ

พฤติกรรมแนวลบ หมายถึงการแสดงออกของพฤติกรรมหรือการกระทำของแต่ละคน ในรูปแบบที่สมบูรณ์-ถูกต้อง เป็นไปตามระเบียบแบบแผน ศีลธรรมอันดี มีครรลองของความถูกต้องต่อจริยธรรมที่พึงงาม เช่น มีความเมตตาต่อผู้ยากไร้ หรือมีพฤติกรรมที่ดีขึ้นกว่าเดิม นอกจากมีความเมตตาผู้ยากจนแล้ว ยังมีความกตัญญูรู้คุณบิดามารดา หรือผู้มีพระคุณต่อตนเอง ก็พยายามหาหนทางในการทดแทนพระคุณของบุคคลเหล่านั้น

เมื่อสามารถแยกแยะปัญหา รู้จักวิเคราะห์เหตุผลอย่างมีระบบเราจะเข้าใจถึงพฤติกรรมของผู้บริหารที่มีความสามารถเป็นผู้

นำแท้จริง เมื่อเกิดสถานการณ์คับขันขึ้น การตัดสินใจมีแนวโน้มทางยึดหยุ่นไม่หักโหมรุนแรง เป็นลักษณะของการ Compromise มากมีความเมตตาต่อทุกคน มีอารมณ์สงบเยือกเย็น มั่นคง และมีสติ (พุทธทาสภิกขุ, ม.ป.ป. : ๒๐-๒๓) ส่วนลักษณะและพฤติกรรมของอาจารย์ พุดจาอยู่หลักเกณฑ์มีเหตุมีผลสามารถสอนและชี้แนะนักศึกษาในทางที่ถูกต้องรู้จักโน้มน้าว ให้เปลี่ยนจากคำเป็นชาวได้ มีอารมณ์ดีเสมอต้นเสมอปลาย เช่นเดียวกันกับพฤติกรรมของนักศึกษาสมควรเป็นผู้รู้จักกาลเทศะ รู้จักระเบียบวินัย เนื่องจากยังมีวินัยไม่สูง เป็นผู้ที่กำลังจะเรียนรู้จากประสบการณ์ต่างๆ จำเป็นต้องรู้จักการอดทน อดกลั้น ต้องรู้จักวางแผนชีวิต รู้จักการคบหาเพื่อนฝูงที่ดี ไม่ปล่อยตัวปล่อยใจตามอารมณ์ ้วยรุ่นเป็นวัยรุ่น ผู้ใหญ่จะต้องรู้จักพูดจาด้วยดี ว่าผิด-ถูกเป็นอย่างไร มีข้อเสนอแนะเช่นไร ผู้ใหญ่ในครอบครัวจึงต้องทำตัวให้เป็นแบบอย่างที่ดีเสียก่อน เข้าทำนองที่ว่าพื้นฐานของครอบครัว ความเป็นอยู่ของครอบครัว ความสำเร็จในการดำรงชีพของครอบครัว ลักษณะท่าทีความรับผิดชอบของผู้นำของครอบครัว แม้แต่การตัดสินใจที่จะควบคุม หรือจัดอุปสรรคครอบครัว มีผลเป็นอย่างมากต่อแนวความคิดของบุตรหลาน □□

บรรณานุกรม

ประเวศ วสี "การอภิปรายเรื่อง ธรรมรัฐแห่งชาติ" ที่ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งชาติ ๙ เมษายน

๒๕๑๒

พระพิมลธรรม (ช้อย) ฐานะตตุดมทาเถร **จริยชีวิตเรื่องวิเคราะห้ตัวเองเป็นประเสริฐ**

กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๔

_____. **จริยชีวิต เรื่องหน้าที่ของคน** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๔

พระโพธิญาณเถร (ชา สุภัทโท) **หนังสือโอวาทบางตอน เรื่อง แนวปฏิบัติธรรม** กรุงเทพฯ

: บริษัท พลทิเบตการพิมพ์ จำกัด, ม.ป.ป.

พุทธทาสภิกขุ **หนังสือหาสุขได้จากทุกข์ เรื่องธรรมะที่แก้ปัญหาได้คือสติ** กรุงเทพฯ :

ภาพพิมพ์, ม.ป.ป.

สมพร เทพสิทธา **หนังสือคุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการ บทบาทของข้าราชการ**

กรุงเทพฯ : สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๔๐